

Protestantse Kerk

NIEUWSBRIEF CLASSIS GELDERLAND ZUID&OOST

02 2025

Website: www.classisgelderlandzuidenooost.nl

Scriba: oud. A. (Arie) van Heusden

e-mail: classisscriba-gelderland-zuid-en-oost@protestantsekerk.nl

Classispredikant: ds A.P. (Ada) Rebel

e-mail: a.rebel@protestantsekerk.nl

tel: 06-15149271

Inhoud

Vooraf

Regiobijeenkomsten 'Veilige Kerk'

Herdenking Dachau

Lunchbijeenkomst voor 'pre-emeriti'

'Gesprek op voeten', gespreksvorm voor een respectvolle dialoog

Vanuit het classisteam: kennismaken met...

Novelle 'Over leven'

Mutaties

Hoopvol Pasen tegemoet

Vanwege omstandigheden in een gemeente bij mij in de buurt, werd mij gevraagd of ik de (oecumenische) diensten in de Stille Week zou mee willen voorbereiden. In het gesprek met de werkgroep deelden we onze zorg over de huidige situatie in de wereld: we spraken over wat het nieuws over politieke onrust en de onzekerheid over de verschuiving van de wereldorde met ons doet. En over wat het betekent voor hoe we de veertigdagentijd ervaren. Durven we nog te hopen op vrede? Zal er uitzicht zijn op rust en vrijheid voor vele onschuldige burgers en voor de

gegijzelden? We konden niet anders dan hier beginnen. Bij de wereld om ons heen. Onze vragen voerden ons verder, naar het einde van de veertigdagentijd, naar het Paasfeest. De opstanding van Christus is de bron van hoop, daar zijn we naar op weg in de veertigdagentijd. De hoop die Pasen ons brengt, houdt ons gaande in een tijd die ons moedeloos kan maken.

De theoloog Erik Borgman citeert in zijn boek 'Meer dan leven. Tegen moedeloosheid' uit de brief van Paulus aan de gemeente te Rome: 'Deze hoop wordt niet teleurgesteld, want Gods liefde is in ons hart uitgestort door de heilige Geest die ons werd geschonken' (Rom. 5:5). En hierbij schrijft hij 'Hoop houdt vast aan de bestemming van wat er is en die ligt in de volledige deelname aan Gods goedheid'.

Als gemeenten, onderweg naar Pasen, houden wij ons vast aan de hoop en goedheid van Gods liefde. Hieruit leven wij en bidden wij. Zo gaan wij hoopvol Pasen tegemoet.

*O Heer, wees met uw kerk
en laat ons niet vergaan
maar zend uw kracht
diep in de nacht,
uw kracht om op te staan.
(lied 591:6)*

Regiobijeenkomsten 'Veilige Kerk'

In elke gemeente zijn slachtoffers van geweld, misbruik of onveilige machtssituaties, in hun thuissituatie of zelfs in de kerk. Daar willen en mogen we niet voor weggijken! Het is belangrijk dat het onderwerp in kerkelijke gemeenten aan de orde komt.

Als classis vinden we dit ook van groot belang en daarom organiseren wij drie bijeenkomsten rond het thema 'Veilige Kerk', in samenwerking met twee beleidsmedewerkers van de Dienstenorganisatie.

Praktische vragen over de verplichte VOG voor vrijwilligers kunt u ook op deze avond stellen. Verder zal ook de aanstelling en training van vertrouwenspersonen in de regio aan de orde komen.

Wij hopen u te ontmoeten op één van deze bijeenkomsten rond de Veilige Kerk.

Woensdag 7 mei:

Maartenskerk te Elst - 20.00 uur (inloop van 19.30 uur)
Sint Maartenskerk, Sint Maartenstraat 32B in Elst.

Donderdag 8 mei

De Slangenburg te Doetinchem - 20.00 uur (inloop van 19.30 uur)
IJzevoordernseweg 35 7004 Doetinchem
<https://www.pg-doetinchem.nl/vierplek-slangenburgse-kerk>

Vrijdag 23 mei - een *middagbijeenkomst* i.s.m classis Veluwe,
De Dremptse Hof te Tiel - 14.00 uur (inloop vanaf 13.30 uur)
De Balije 1, 4003GA Tiel

Graag vooraf opgeven voor één van deze bijeenkomsten bij de scriba van onze classis, dhr. Arie van Heusden, e-mail classisscriba-gelderland-zuid-en-oost@protestantsekerk.nl

Herdenking Dachau

Op 4 mei 2024 is er een oecumenische dienst ter gelegenheid van de 80e verjaardag van de bevrijding van Kamp Dachau. En op 11 mei a.s. staat de Nederlandse Kerk in Duitsland (NKiD) in München stil bij het einde van de oorlog in Europa, 80 jaar geleden en wordt gevierd dat 60 jaar geleden de eerste steen van de Versöhnungskirche werd gelegd op 8 mei 1965.

De Nederlandse gemeente van Nederlandse Kerk in Duitsland (NKiD) in München is nauw betrokken bij de Versöhnungskirche op de Gedächtnisstätte Dachau. Deze kerk is gesticht door een Nederlandse overlevende van kamp Dachau, Dirk de Loos.

Onder de ruim 200.000 gevangenen die naar Dachau zijn gebracht, bevonden zich ruim 2100 Nederlanders, onder wie veel geestelijken, van wie de heilige Titus Brandsma de bekendste is. Maar ook hebben er 24 Nederlandse protestantse predikanten gevangen gezeten.

De NKiD maakt deel uit van onze classis. Vanuit deze verbondenheid zal ds. Marieke Fernhout, studentenpredikant in Nijmegen en lid van de classicale vergadering, aanwezig zijn bij de viering en herdenking op 11 mei a.s. In de septembervergadering van de classis zal zij verslag doen van de viering en herdenking in Dachau.

Wij wensen de NKiD een gezegende dienst en herdenking toe.

Lunchbijeenkomst 'Pre-emeriti'

Predikanten en kerkelijk werkers, vanaf ongeveer 60 jaar, die de datum van hun emeritaat of pensioen zien naderen, zijn van harte uitgenodigd voor een lunchbijeenkomst op 15 mei in de Ontmoetingskerk in Dieren.

We willen met elkaar in gesprek gaan over inhoudelijke en praktische vragen op weg naar het emeritaat. Daarbij komen onderwerpen als behoud van motivatie, permanente educatie, afscheid nemen van een krimpende gemeente aan bod. We ruimen veel tijd in voor ontmoeting en het delen van ervaringen.

Daarnaast zal Elisabeth van As van de afdeling 'Vitale roeping' van de Dienstenorganisatie in haar bijdrage ingaan op bovenstaande onderwerpen en om vragen te beantwoorden.

De bijeenkomst, die samen met Classis Veluwe wordt georganiseerd, is van 10.00 uur tot 13.30 uur, inclusief lunch. Inloop vanaf 9.30.

Adres Ontmoetingskerk: Admiraal Helfrichlaan 54, 6952 GJ Dieren

Graag opgeven vóór 9 mei a.s. bij ds Ada Rebel, a.rebel@protestantsekerk.nl of bij ds Wilbert van Iperen, w.vaniperen@protestantsekerk.nl.

Gesprekshandleiding 'Gesprek op voeten'

Op 19 februari jl. is in de Classicale Vergadering gesproken over 'hoe voer je een respectvolle dialoog'. De aanleiding was de verklaring tegen het rechts-extremisme van de Duitse bisschoppen en een brief van een aantal predikanten van de PKN over deze verklaring. Het gesprek had niet tot doel tot een besluit te komen, maar om vanuit verschillende achtergronden en zienswijzen te komen tot een open dialoog. Dat dit lukte, heeft ook te maken met de vorm waarin het gesprek werd gevoerd, namelijk als 'gesprek op voeten'. Als *bijlage* bij deze nieuwsbrief vindt u de instructie en de uitleg voor een dergelijk gesprek.

Graag nodigt de Classis de gemeenten uit om in een open dialoog een thema, dat verschillende reacties op kan roepen, te bespreken aan de hand van deze vorm van gesprek.

Vanuit het classisteam

In veel gemeenten, ook in onze classis, wordt er nagedacht over de randvoorwaarden om gemeente te kunnen zijn, nu en in de toekomst. Vaak naar aanleiding van het kleiner worden van een gemeente, of omdat een kerkenraad moeite heeft ambtsdragers te vinden, of dat er nagedacht moet worden over de (her)bestemming van een kerkgebouw, of over samenwerking of samengaan met naburige gemeenten. Zoals ik in een eerdere nieuwsbrief al schreef, is sinds vorig jaar in onze classis het classisteam actief. Daarin participeren de classispredikant, de financieel beleidsadviseur en de adviseur dienstverlening.

Samen denken we graag mee met kerkenraden wanneer er een vacature is ontstaan of wanneer een kerkenraad/meerdere kerkenraden in gesprek willen gaan over samenwerking en toekomstbestendig kerkzijn. U kunt contact met ons opnemen voor het maken van een afspraak of voor vragen over bovenstaande onderwerpen. Hieronder is een nadere kennismaking met Koob Logtenberg en Egbert van der Stouw.

Kennismaken met de financieel beleidsadviseur...

Mijn naam is Koob Logtenberg. Vanaf oktober 2024 ben ik als financieel beleidsadviseur van het CCBB Gelderland verbonden aan het classisteam van de classis Gelderland Zuid&Oost. Voordat ik bij de Dienstenorganisatie ging werken, heb ik jarenlang als bedrijfsadviseur en relatiebeheerder bij een accountantskantoor gewerkt. Ik ben 57 jaar, getrouwd en vader van 3 volwassen kinderen. Ik woon in Staphorst en ben daar lid van de Gereformeerde Kerk Staphorst-Rouveen. Ik ben daar ouderling-kerkrentmeester en heb al meer dan 20 jaar de administratie van de kerk verzorgd. Ik vind het werk voor en met plaatselijke gemeenten erg waardevol. In deze tijd waarin het steeds lastiger is om juiste mensen te vinden voor vaak ingewikkelde bestuurstaken, probeer ik om de gemeenten te ondersteunen en naast hen te komen staan. Mijn belangrijkste drijfveer daarbij is dat ik plaatselijke gemeenten het gevoel kan geven dat ze vooruitgeholpen zijn met de bemoeienis van "Utrecht". Het classisteam heeft daarin een belangrijke rol in het signaleren en adequaat inspelen op vraagstukken van plaatselijke gemeenten. Heeft u een vraag of opmerking, laat het maar weten!

E-mail: k.logtenberg@protestantsekerk.nl

...en met de adviseur dienstverlening

Mijn naam is Egbert van der Stouw. Ik ben als adviseur dienstverlening verbonden aan het classisteam. Voor mij is dit een hernieuwde kennismaking met de regio waarin ik van 1992-2007 ook gewerkt heb, vanuit eerst het kantoor van de PKV Gelderland en later het Regionaal Dienstencentrum in Arnhem. Ik begon mijn kerkelijke loopbaan als missionair toeruster en heb sindsdien vele rollen en functies vervuld in het bovenplaatselijk kerkenwerk. Vanaf 2007 doe ik dat vanuit het Protestants

Landelijk Dienstencentrum. Voor het andere deel van mijn werk houdt ik me bezig met het thema 'leidinggeven aan verandering'. Vanuit die rol ondersteun ik kerkenraden in het leidinggeven aan hun geloofsgemeenschap door middel van het ontwikkelen van trainingen (o.a. [Voorzitter kerkenraad](#)), instrumenten (o.a. [Kerk in kaart](#)) en artikelen (o.a. [Wat is geestelijk leidinggeven?](#)). Het werken in en vanuit het classisteam helpt me om verbonden te zijn met de

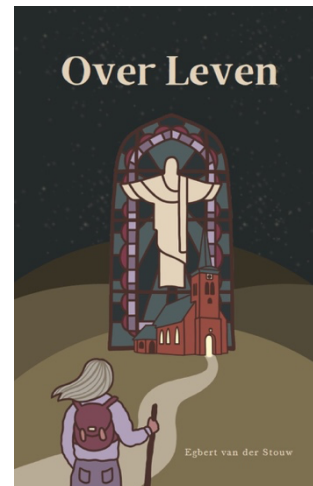
weerbarstige en vreugdevolle praktijk van het kerk-zijn ter plaatse. Vanuit mijn expertise hoop ik daaraan – in goede samenwerking met de classispredikant en financieel beleidsadviseur – een vruchtbare bijdrage te leveren. Vooral als het gaat om vraagstukken als bestuurskracht, samenwerking en de toekomst van gemeenten. Ik heb daarin de diepe overtuiging dat God Zijn kerk bewaart en deze wereld draagt.

E-mail: e.vanderstouw@protestantsekerk.nl

Novelle 'Over Leven'

Egbert van der Stouw, onze adviseur dienstverlening, is de schrijver van dit bijzondere verhaal, dat gaat over een vrouw die de Goede Week – van Palmpasen tot Pasen – in het dorp van haar jeugd doorbrengt. Daar ontmoet ze allerlei mensen, die ieder op hun eigen manier omgaan met het leven en met dat wat dat brengt aan verlies en vreugde, vallen en opstaan. Het mysterie van het bijbels passieverhaal en de verhalen van de personages verweven zich met elkaar en komen tot een climax in een paaswake in en rond het kerkje van Hemmen.

De novelle is vlot geschreven en is zeer geschikt om samen te lezen in een groep. De auteur heeft hiervoor gespreksmateriaal ontwikkeld in vier verschillende programma's. Dit materiaal is gratis te downloaden via deze link: <https://uitgeverijzilt.nl/wp-content/uploads/2025/01/Gesprekshandleiding-Over-Leven.pdf>

Afscheid en verbintenis van predikanten en kerkelijk werkers

Op 9 maart heeft **ds. Folkert de Jong** afscheid genomen van de gemeente te **Aalten**. Hij is intussen verbonden aan de Evangelische Broedergemeente in Den Haag.

Op 30 maart heeft de PG **Tiel** haar nieuwe predikant, proponent **Marie Hansen-Couturier**, verwelkomt.

De predikantsvacature van de HG **Lienden** wordt op 11 mei vervuld. **Ds. A. van Zetten** (nu Bennekom) hoopt op die dag aan de gemeente verbonden te worden.

Op diezelfde 11^e mei neemt **ds. Wilhelm Roseboom** afscheid van zijn gemeente te **Herwijnen**. Hij heeft een beroep aangenomen naar Dordrecht.

Per 1 juni gaat dat **ds. Dick Sonneveld** met emeritaat. Op dezelfde dag zal het afscheid plaatshebben van zijn gemeente **Rivierenland Oost**.

De PG **Dinxperlo** verheugt zich op de komst van haar nieuwe predikant, **ds. Willemien Lammers** (nu Wieringerwerf-Kreileroord). Bevestiging en intrede staan gepland voor 22 juni.

Ook de PG **Lingestreek** is blij dat haar vacature vervuld wordt. **Ds. A.S. Brinkman** (Enschede) heeft het beroep naar Lingestreek aangenomen. Bevestiging en intrede zijn gepland voor 22 juni in de Stefanuskerk te Zoelen.

Bijlage 'Een gesprek op voeten'

Introductie

Soms spelen er thema's of onderwerpen in de gemeente die makkelijk tot verdeeldheid of polarisatie kunnen leiden. Een manier om daar mee om te gaan is om het gesprek hierover te vermijden, omwille van de lieve vrede. Een risico van deze benadering is dat verschillen van mening dan 'ondergronds' gaan en daar een eigen leven en zelfs tot escalatie kunnen gaan leiden. Maar wat is het alternatief? Hoe voer je het goede gesprek met elkaar, op een manier waarop standpunten zich niet verhardend, meningen zich niet vast gaan zetten en je tegenover elkaar komt te staan? Met andere woorden, hoe kom je tot een respectvolle dialoog?

De classis Gelderland Zuid & Oost heeft in haar vergadering van 19 februari j.l. geoeft met het voeren van zo'n dialoog. Aanleiding hiervoor was het verzoek in 2024 van een aantal predikanten van de Protestantse Kerk aan de classicale vergaderingen om – n.a.v. van een verklaring tegen rechts-extremisme van de Duitse bisschoppen en de EKD – de synode te vragen zich uit te spreken over rechts-radicalisme in onze samenleving. In zowel het Breed Moderamen als de Classicale Vergadering bleek verschillend te worden gedacht over dit verzoek en over het onderwerp ervan. Uiteindelijk is besloten in de Classicale Vergadering van februari 2025 het onderwerp te agenderen in de vorm van een open gesprek over extremisme en de rol van de kerk in het publieke spreken. De nadruk in dit gesprek zou moeten liggen op het voeren van een respectvolle dialoog over een onderwerp waarover de meningen verdeeld zijn, met behulp van een gespreksvorm die hiertoe uitnodigt. Het doel van deze bespreking was om, met de opgedane ervaring, de gemeenten in de classis te stimuleren en faciliteren om ook plaatselijk met elkaar in gesprek te gaan over dit onderwerp en/of andere gevoelige thema's.

Een gesprek op voeten in de Classicale Vergadering

Het gesprek in de Classicale Vergadering is gevoerd met behulp van een werkvorm die 'een gesprek op voeten' heet en die mede ontleend is aan de benadering van [Deep Democracy](#). Deze werkvorm wordt hieronder beschreven. Deze werkvorm vraagt om goede begeleiding door een gespreksleider en is gebaseerd op het uitgangspunt dat niemand de waarheid in pacht heeft. Het is belangrijk dat deelnemers aan het gesprek dit uitgangspunt onderschrijven. Het gesprek over extremisme en de rol van de kerk in het publieke spreken is gevoerd aan de hand van een drietal stellingen (zie na de beschrijving van de werkvorm). Het resultaat van de dialoog in de Classicale Vergadering was niet dat er een gezamenlijk standpunt over het thema kon worden ingenomen. Dat was ook niet de bedoeling van het gesprek. Wat er wel gebeurde was dat deelnemers zich gehoord voelden, dat alle stemmen mochten klinken en dat er over en weer meer begrip ontstond voor wat er door deelnemers naar voren werd gebracht. Wat er zichtbaar werd is dat deelnemers door het gesprek in beweging kwamen, soms van positie veranderden of zich in meerdere gezichtspunten tegelijk konden vinden. Door alle deelnemers is deze manier van met elkaar in gesprek zijn als verrijkend ervaren.

Werkvorm 'een gesprek op voeten'

Voorbereiding

- Bedenk een aantal stellingen over het onderwerp dat je wilt bespreken.
- Print iedere stelling uit op een vel papier.
- Zorg voor een ruimte waarin deelnemers vrij kunnen bewegen.
- Zorg voor een gespreksleider die zich bekwaam voelt om deze werkvorm te begeleiden.

- Leg de werkvorm uit aan de deelnemers. Geef aan dat het wisselen van positie kan betekenen dat je geen afstand neemt van je eerdere positie, maar dat je je in verschillende gezichtspunten tegelijk kunt vinden. Het kan ook betekenen dat je je eerdere standpunt bijstelt op basis van wat je gehoord hebt.
- Peil of iedereen zich kan vinden in het uitgangspunt dat niemand de waarheid in pacht heeft.

Stappen in een gesprek op voeten

1. De gespreksleider legt een stelling in het midden van de ruimte en leest deze voor.
2. De deelnemers kiezen een positie in de ruimte t.o.v. de stelling. Hoe dichterbij de stelling staat, hoe meer je het ermee eens bent.
3. De gespreksleider nodigt deelnemers uit zich uit te spreken over de gekozen positie en de stelling. Als iemand dat verwoord heeft worden de anderen uitgenodigd om - als ze zich kunnen vinden in wat naar voren is gebracht - achter die persoon te gaan staan.
4. De gespreksleider vraagt deelnemers die dat doen of ze nog iets toe hebben te voegen aan wat al gezegd is. De gespreksleider vraagt sommige van deze mensen ook of ze hun eerdere standpunt hebben verlaten of dat ze zich ook in dit gezichtspunt kunnen vinden.
5. De gespreksleider nodigt iemand die een andere positie ten opzichte van de stelling heeft gekozen uit om zich uit te spreken. Daarna herhaalt stap 2 zich.
6. De gespreksleider vraagt regelmatig of mensen die verschillende posities innemen zich kunnen verplaatsen in de positie van de ander, zonder dat ze het met diegene eens hoeven te zijn.
7. Als een stelling min of meer van alle kanten is besproken, wordt door de gespreksleider een nieuwe stelling ingebracht.

Nabespreking

Het kan zinvol zijn om na het gesprek op voeten te vragen hoe de deelnemers deze dialoogvorm beleefd hebben. Is er meer begrip ontstaan voor verschillende standpunten en meningen over het besproken onderwerp? Heeft de dialoog mensen van mening doen veranderen of zijn standpunten bijgesteld of verrijkt?

Stellingen in het gesprek over extremisme en de rol van de kerk in het publieke spreken

1. Citaat uit de visienota *De hartslag van het leven*:
De kerk is een politiek lichaam. Politiek, omdat het om een gemeenschap gaat die toegankelijk is voor iedereen en omdat iedere stem telt. Politiek, omdat het hoogste gezag toekomt aan Christus. In zijn naam horen mensen bij elkaar als broeders en zusters. De kerk is er ook voor de samenleving. Welke boodschap heeft ze voor die samenleving? Niet een boodschap van grote hoogte vanwaar het Nederlandse volk en haar vertegenwoordigers worden toegesproken. De beste bijdrage van de kerk aan de samenleving is de kerk zelf. De kerk is hier bedoeld als de plaats om te leren wat echt samenleven is. Dat moeten we van God leren.
 Met andere woorden: Practice what you preach!
2. De kerk moet zich publiekelijk uitspreken over ontwikkelingen in politiek en samenleving die op gespannen voet staan met de grondwaarden van het Evangelie. Het in

toenemende mate uitsluiten van mensen op basis van hun vreemdelingschap, geloof of ethniciteit is een duidelijk voorbeeld van zo'n ontwikkeling.

3. De polarisatie in de samenleving laat ook de kerk niet onberoerd. In plaats van het vermijden van het gesprek over onderwerpen waarover de meningen sterk uiteenlopen, moet de kerk juist een plaats zijn waar een respectvolle dialoog hierover gefaciliteerd wordt.